

RIKSADVOKATEN

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

e-post: postmottak@bld.dep.no

DERES REF.:
14/3351 3

VÅR REF.:
2015/00180-006 AGR/hba014
581

DATO:
27.03.2015

HØRINGSSVAR NOU 2014: 8 - TOLKING I OFFENTLIG SEKTOR - ET SPØRSMÅL OM RETTSSIKKERHET OG LIKEVERD

Det vises til høringsnotat av 2. desember 2014 om tolking i offentlig sektor, med høringsfrist 31. mars d.å

Riksadvokaten mottok høringsnotatet 29. januar 2015 og videresendte det til statsadvokatembetene. Hordaland statsadvokatembeter har gitt høringsuttalelse, som vedlegges.

Riksadvokaten ønsker velkommen tiltak som vil øke antallet kvalifiserte tolker og sikre at det offentlige i størst mulig grad benytter kvalifiserte tolker i de tilfellene det er behov for tolk. En kan imidlertid ikke støtte forslaget om et *unntaksfritt* krav til bruk av kvalifisert tolk, som innebærer at tolken må oppfylle vilkårene for oppføring i Nasjonalt tolkeregister, jf forslaget til tolkelov § 4 første ledd. I straffesaker vil det iblant være behov for tolking i språk hvor det ikke finnes tolker som oppfyller et slikt kvalifikasjonskrav. Hordaland statsadvokatembeter har vist til et eksempel på dette i Høyesteretts avgjørelse inntatt i Rt. 2006 s. 980, hvor det ikke fantes tolker i Norge eller Sverige som behersket det aktuelle språket. Selv om forslaget innebærer en prisverdig forbedring av tilgangen på kvalifiserte tolker i årene fremover, bør man ved utformingen av bestemmelsen ta hensyn til at det også i fremtiden kan oppstå situasjoner hvor det ikke lar seg gjøre å skaffe kvalifisert tolk.

Tilgangen til tolk beror ikke kun på om det finnes faglig kvalifiserte tolker. Når det er få personer i Norge som behersker et språk, vil situasjonen ikke sjelden være at eventuelle kvalifiserte tolker kjenner noen av de involverte i saken. Valget av tolk i straffesaker kan derfor ikke utelukkende gjøres ut fra vurderinger av faglig kvalifikasjon, men også ut fra habilitetskrav, krav til vandel/egnethet samt om tolken har anledning til å påta seg tolkeoppdraget i det tidsrommet som er aktuelt. Det siste er særlig viktig i de sakene hvor

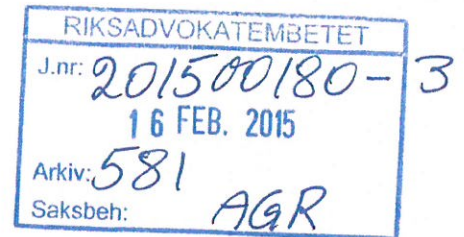
det er behov for tolk på kort varsel, som eksempelvis i forbindelse med pågripelse og varetektsfengsling. Etter riksadvokatens mening bør det åpnes for unntak fra regelen for eksempel ved at det tilføyes "så vidt mulig" eller lignende.

Som fremhevet i kap. 5.1.3 kan lydopptak kan bidra til kvalitetssikringen av tolkingen. Riksadvokaten ga 16. oktober 2009 retningslinjer om lyd- og bildeopptak av politiavhør. Det er påpekt at opptak av forklaringen vil gi mulighet for å etterprøve tolkingen, og et sentralt moment ved vurderingen av om det skal tas opptak er om avhøret tas med tolk (retningslinjene punkt 2.3.1 og 4.2 a).
Retningslinjene legges ved for enkel referanse

h Knut Erik Sæther
ass.riksadvokat

Anne Grøstad
førstestatsadvokat

Gjenpart: Hordaland statsadvokatembeter (ref: 201500252)

HORDALAND STATSADVOKATEMBETER

Riksadvokaten
Pb 8002 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:2015/00180-002

Vår ref.:201500252

12. februar 2015

HØRING NOU 2014:8 – TOLKING I OFFENTLIG SEKTOR

Det vises til riksadvokatens brev av 3. februar d.å. samt NOU 2014 nr 8 om tolking i offentlig sektor.

Strafferettspleien vil i mange sammenhenger ha behov for tolk. Både tiltalte og vitner i straffesaker er ofte fremmedspråklige. Det er avgjørende betydning for sakens fulle opplysning at deres forklaringer formidles riktig til beslutningstakere både i politi, påtalemyndighet og for domstolen. Likeledes er det en rettighet for en siktet/tiltalt å få seg forelagt anklager på et språk han forstår og behersker samt å få avgi forklaring på et språk han forstår og behersker. Det fremgår av utredningens pkt 5.1.2 at undersøkelser viser at politiet i stor grad bruker tolker uten registrerte kvalifikasjoner eller tolker i laveste kvalifikasjonsnivå. Det ble fremholdt at dette kan være en svakhet i et rettssikkerhetsperspektiv. Det er videre fremholdt i samme punkt at domstolenes praksis med hensyn til bestilling av tolk og kontroll av tolkenes kvalifikasjon er variabel.

Erfaring tilsier at politiet ofte vil ha behov for tolk raskt for å avklare spørsmål knyttet til tvangsmidler, særlig varetektsfengsling.

Politiets behov for hurtig å få informasjon for å ta stilling til videre bruk av tvangsmidler og eventuelt planlegge ytterligere etterforskning ut fra de opplysninger de får fra den som avgir forklaring, er en vesentlig faktor. Samtidig må det sikres at politiet får riktig informasjon å agere ut fra.

I utkastet til ny tolkelov § 4 er det foreslått formelle minstekrav til tolker som benyttes. Et formalkrav til tolken slik det foreslås, vil kunne lage store problemer for politiets effektivitet og for fremdriften i etterforskning og iretteføring. Manglende fremdrift vil både kunne skade sakens opplysning og gå på bekostning av personer som sitter i varetekt og av den grunn har krav på hurtig etterforskning. Det burde være viktigere å sikre at tolken faktisk oversatte riktig og at dette var etterprøvbart, enn at tolken fylte formelle krav til sertifisering eller lignende.

Om politiet ikke får tilgang på tolk som fyller kravene til kvalifikasjon i den forstand at de mangler offentlig godkjenning/autorisasjon på det aktuelle språk, vil vedkommende like fullt rent praktisk kunne formidle meningsinnholdet i en forklaring. Til illustrasjon vises til Rt 2006/980. I den aktuelle sak hadde politiet kommunikasjonskontroll i en narkotikasak der det ikke fantes norske tolker som kunne oversette det benyttede språk. Politiet måtte hente tolk fra Sverige. Det var imidlertid ikke mulig å bli autorisert som tolk på det aktuelle språk

verken i Norge eller Sverige. Med stadig økt innvandring vil dette problemet kunne bli aktuelt i flere saker. Behovet for hurtighet og effektivitet vil da støte an mot eventuelle formalkrav til tolk.

Det avgjørende bør være hvorvidt en kan foreta etterkontroll av det arbeidet som er utført.

Alle politidistrikt har pr i dag utstyr for opptak av lyd og bilde fra avhørssituasjonene. Det vil da være fullt mulig å etterkontrollere kvaliteten på tolkearbeidet. Intern-instruksen ved Hordaland politidistrikt tilsier at når det benyttes tolk i avhør, skal avhøret tas opp minst på lyd. En vil anta at dette er tilfellet også ved andre politidistrikt.

I rapporten "Rett til tolk" er det foreslått en endring i straffeprosessloven § 23 slik at det også under rettsforhandlinger som hovedregel skal foretas lyd- eller videoopptak av forklaringer som avgis med tolk.

Disse sikkerhetsventilene burde tilsi at kravet til autorisasjon i den foreslåtte lovs § 4 blir gjort mindre absolutt. En tilføyelse i første ledd av *"så sant dette er mulig eller ikke medfører en uforholdsmessig forsinkelse ut fra tolkeoppdragets art"*, ville hindre at en begikk et regelbrudd der en benyttet det eneste tilgjengelige tolkealternativ for å sørge for den nødvendige fremdrift i en etterforskning eller å få berammet hovedforhandling i sak der autorisert tolk ikke finnes. Det fremgår av ovennevnte høyesterettsdom at domstoloven § 136 annet ledd har et absolutt krav til godkjent translatør eller forhåndsgodkjenning av tolk for utførelse av translatøroppdrag. Brudd på dette er saksbehandlingsfeil. Det bør være en målsetting å formulere det nye regelverk om tolketjenester slik at en unngår formelle saksbehandlingsfeil der det ikke er praktisk mulig å følge lovens hovedregel.

HORDALAND STATSADVOKATEMBETER

Eirik Stolt-Nielsen
førstestatsadvokat